

Història del Pensament i de les Cultures Polítiques Contemporànies

2015/2016

Codi: 100366

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500501 Història	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Lluís Ferran Toledano González

Correu electrònic: LluísFerran.Toledano@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

D'antuvi cap prerequisit. No obstant això, per a una millor coherència formativa, recomanem fer les assignatures Cultura i Mentalitats a l'Època Moderna; Cultures polítiques i conflictes socials a la Catalunya contemporània; i Història dels moviments socials a l'època contemporània.

Objectius

L'assignatura té com a objectiu principal proporcionar els instruments i recursos analítics que permetin apropar-se al món de les idees, conceptes i valors manifestats per les cultures polítiques contemporànies. Tractarem tant els autors més reconeguts com tots/es aquells que s'escapen del cànon oficial i provenen dels sectors populars. En aquesta exploració atendrem també la creació i transformació dels espais de producció d'opinió (el saló, la taverna, el cafè, la premsa, el parlament, la plaça pública...). El marc cronològic contempla des de la caiguda de l'antic règim a finals del segle XVIII, fins a la crisi global de finals de segle XX. Un univers, doncs, plural i divers, permeable a les influències europees i americanes, però també a les del món àrab i musulmà.

Competències

- Aplicar els principals mètodes, tècniques i instruments de l'anàlisi històrica.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals tendències historiogràfiques i analitzar-ne críticament el desenvolupament.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els principals moviments socials i polítics dels segles XIX i XX.
2. Aprendre de manera autònoma.

3. Comunicar-se tant oralment com per escrit en l'idioma propi o en una tercera llengua utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.
4. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
5. Llegir i interpretar els documents històrics generats a l'època contemporània.
6. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
7. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
8. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
9. Reconèixer la diversitat i la multiculturalitat.
10. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història.
11. Utilitzar els recursos informàtics propis de l'àmbit d'estudi de la història.

Continguts

Objectius generals: Introducció a l'estudi dels llenguatges i argumentacions dels principals corrents del pensament polític i social contemporani. La problemàtica de la configuració de les grans cultures polítiques en la societat dels segles XIX i XX i del temps present. Especial atenció a la recepció i circulació a Espanya i Catalunya dels autors i les formulacions més decisives del pensament europeu i americà. Aportacions crítiques dels autors i moviments socials catalans i espanyols.

Temari:

1. Presentació: 1.1. El pensament polític en la historiografia. 1.2. Més enllà dels textos i els autors canònics: la producció, comunicació i socialització de les idees, els intel·lectuals, l'impres. 1.3. La història dels conceptes, dels llenguatges i dels discursos. 1.4. Laboratori de conceptes: cultura política, comunicació i identitat política, i valors polítics. 1.5. Els escenaris: la parròquia, el cafè i la taverna, l'escola l'exèrcit, la premsa, l'ateneu i la transformació de l'espai públic, el *meeting* i els *mass media*.
2. L'arbre de la llibertat: liberalisme polític i econòmic. Les herències il·lustrades (Còrsega, Estats Units, Escòcia, Anglaterra i França). Doctrinarisme i utilitarisme. Romanticisme (liberal i reaccionari). De Locke a Bentham, passant per Smith i Constant, Jovellanos i la Constitució de Cadis. La revolució del cafè i de la premsa.
3. El combat de la tradició: les bases ideològiques de la contrarevolució (França i Espanya), i del conservadorisme (Anglaterra i Espanya); el *revival* religiós en la societat burgesa europea i els orígens del nacionalcatolicisme espanyol. De Barruel a Dou, passant per Burke, Balmes, Donoso i Menéndez Pelayo. La cultura política del carlisme.
4. El lent avenç de la democràcia: el jacobinisme europeu; demòcrates, utopistes i republicanisme a Espanya. El lliurepensament. De Rousseau a Paine, passant per Robespierre, Romero Alpuente, Castelar i Pi i Margall. La cultura política dels federals.
5. El nacionalisme com a ideologia: els models teòrics existents, la construcció cultural i política de les nacions. De Fichte a Mill, passant per Michelet, Renan, Cánovas, el kraussisme espanyol, Prat de la Riba i Rovira i Virgili. Federalisme i cantonalisme. La cultura política del catalanisme.
6. La crítica contra el sistema capitalista: socialisme, anarquisme i comunisme. La Comuna de Paris, la socialdemocràcia i el leninisme. De Marx i Engels a Proudhon i Bakunin, passant per Pablo Iglesias, Bernstein i Lenin. Cultura i sociabilitat en l'anarquisme espanyol.
7. La crisi de la raó i el desafiament de la societat de masses: la modernització de la dreta francesa, la teoria de les elits, el feixisme i l'actualització autoritària. De Maurras a Pareto, passant per Ortega i Schmitt. El modernisme reaccionari com a projecte cultural de superació del vell liberalisme.
8. L'era de la catàstrofe: el nazisme i Auschwitz; la cultura política de l'estalinisme.
9. Les bases ideològiques de les democràcies liberals de postguerra. De Hayek a Bobbio, passant per Keynes i Berlin.
10. El socialisme durant la guerra freda: el maig del 1868 i els nous moviments socials, el maoisme i el panarabisme.
11. El retorn de Déu: fonamentalisme nord-americà, integriste catòlic i islamisme polític. Reagan, Khomeini, i Joan Pau II.

Metodologia

Assistència a les classes teòriques dirigides pel professor.

Assistència a sessions de seminaris i pràctiques dirigides per el professor a l'aula i a les sales especials de la Biblioteca d'Humanitats.

Assistència a les tutories particulars al despatx del professor.

Lectura comprensiva de textos històrics del segle XIX i XX.

Aprentatge d'estratègies de recerca d'informació en biblioteques, hemeroteques i a la xarxa.

Realització de treballs i comentaris analítics.

Presentacions i intervencions a l'aula.

Estratègies d'estudi personal.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Assistència a les classes teòriques i pràctiques a l'aula i integració dels coneixements adquirits.	35	1,4	1, 4, 7, 9
Exercicis pautats d'aprenentatge. Pràctiques.	15	0,6	3, 5, 6, 7, 8, 10, 11
Exercicis pautats d'aprenentatge. Qüestionari.	10	0,4	2, 3, 4, 5, 8, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Tutories	15	0,6	2, 3, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Treball autònom de l'estudiant, millora de la seva formació crítica.	75	3	2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11

Avaluació

Normativa d'avaluació.

Les activitats d'avaluació es programaran al llarg del curs acadèmic. Les dates de realització de les proves a l'aula i de lliurament del qüestionari seran comunicades a l'alumnat amb antelació suficient. El professor establirà un horari específic de tutories per procedir al comentari i revisió de les activitats d'avaluació realitzades.

L'alumne que no realitzi tots els exàmens d'avaluació programats a l'aula o no es presenti a activitats d'avaluació obligatòria per valor superior al 60% de la nota final serà qualificat amb un No Avaluable, i no podrà presentar-se a la reavaluació.

Tota irregularitat comesa per un alumne durant la realització d'una prova (còpia, plagi) implicarà una nota de zero en l'apartat concret d'avaluació. Diverses irregularitats comeses implicaran una nota global de zero.

La reavaluació consistirà en un exàmen global de la matèria de l'assignatura i se celebrarà en les dates oficials establertes per la Facultat. En cap cas, es podrà plantejar la reavaluació com un mitjà de millorar la

qualificació de l'alumnat que ja hagués aprovat l'assignatura en el procés normal d'avaluació continuada. La nota màxima que es podrà obtenir en la reavaluació és de 5,0 (Aprovat).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Dos exàmens parcials, un al mig i un altre al final del curs.	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 11
Exposicions orals de lectures d'articles o a partir de documents històrics	25%	0	0	2, 3, 5, 7, 9, 10
Qüestionari a partir de la lectura d'un text d'història de les idees i del pensament.	25%	0	0	1, 4, 5, 8, 10, 11

Bibliografia

- ANTON, J.; CAMINAL, M. (Coords.) *Pensamiento político en la España contemporánea 1800-1950*, Teide, Barcelona 1992.
- ANTON, J. (Ed.), *Ideologías y movimientos políticos contemporáneos*, Tecnos, Madrid 1998.
- BALCELLS, A. (a cura de), *El pensament polític català. Del segle XVIII a mitjan segle XX*, Edicions 62, Barcelona 1988.
- BEYME, Kaus von, *Teoría política del siglo XX. De la modernidad a la posmodernidad*, Alianza.
- BURROW, Jhon W., *La crisis de la razón. El pensamiento europeo 1848-1914*, Crítica: Barcelona 2001.
- CASASSAS, J., (Coord.), *Els intel·lectuals i el poder a Catalunya (1808-1975)*, Pòrtic, Barcelona 1999.
- CHARLE, Christophe, *Los intelectuales en el siglo XIX. Precursores del pensamiento moderno*, Siglo XXI: Madrid 2000.
- DÍEZ RODRÍGUEZ, Fernando, *Homo Faber. Historia intelectual del trabajo, 1675-1945*, Siglo XXI: Madrid, 2014.
- ECCLESHALL, Robert, GEOGHEGAN, Vincent, JAY, Richard, WILFORD, Rick, *Ideologías políticas*, Tecnos: Madrid 1999.
- FERNÁNDEZ SEBASTIÁN, J.; FUENTES, J.F. (Dir.), *Diccionario político y social del siglo XIX español*, Alianza Editorial: Madrid, 2001.
- Id., *Diccionario político y social del siglo XX español*, Alianza Editorial: Madrid, 2008.
- GABRIEL, P. (Dir.), *Història de la Cultura Catalana. Vol. IV-X, Ed. 62, Barcelona 1994, 1995.*
- GINER, S., *Historia del pensamiento social*, Ariel, Barcelona 1985.
- HAMPSHER-MONK, I, *Historia del pensamiento político moderno. Los principales pensadores políticos de Hobbes a Marx*, Ariel, Barcelona 1996.
- LECHTE, J, *50 pensadores contemporáneos esenciales*, Cátedra, Madrid 1996.
- LOIZAGA, P. (Dir.), *Diccionario de pensadores contemporáneos*, Emecé, Barcelona 1996.

- MACRIDIS, Roy C., HULLIUNG, Mark L., *Las ideologías políticas contemporáneas*, Alianza Editorial: Madrid, 1998.
- MINC, Alain, *Una historia política de los intelectuales*, Duomo: Barcelona 2012.
- ORY, P. (Dir.), *Breve Historia de las ideas políticas*, Biblioteca Mondadori, Madrid 1992.
- PRIETO, F., *Manual de Historia de las Ideas Políticas*, Unión Editorial, Madrid 1996.
- RAYNAUD, Philippe, RIALS, Stéphane (dir.), *Dictionnaire de Philosophie politique*, PUF: Paris 1996.
- RENYER, J. i PUJOL, E. (dir.), *Pensament polític als Països Catalans, 1714-2014. Història i prospectiva.*, Pòrtic, Barcelona, 2007.
- SABINE, G.H., *Historia de la Teoría Política*, F.C.E., Madrid 1980.
- STROMBERG, R.N., *Historia intelectual europea desde 1789*, Debate, Madrid 1990.
- VARELA, J. *La novela de España.. Los intelectuales y el problema español*, Taurus, Madrid 1999.
- VALLESPIN, F. (Ed.) *Historia de la Teoría Política*, vols. 3, 4, 5 i 6, Alianza Editorial, Madrid 1991.
- WATSON, P., *Historia intelectual del siglo XX*, Crítica: Barcelona, 2002.
- WATSON, P., *Ideas. Historia intelectual de la Humanidad*, Crítica, Barcelona 2006.

Nota: la Bibliografia específica de cada tema es proporcionarà a través del Campus Virtual i es portaran llibres i revistes a l'aula.

- **Recursos Web:** Biblioteca digital Saavedra Fajardo Universitat de Múrcia; Revista d'Història Constitucional; Projecte Iberconceptes; bases de dades a Dialnet i JSTOR; google books; Memoria Digital de Catalunya; Hemeroteca Digital Històrica (Biblioteca Nacional, Ministeri de Cultura); fons digital Biblioteca de Catalunya; fons digital Arxiu Congrés de Diputats; Gallica (fons Biblioteca Nacional de França).